СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 22. Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 28 січня, 1935.

VOL. XLIII. No. 22. Jersey City, N. J., Monday, January 28, 1935.

МОРСЬКА КАТАСТРОФА КОШТУВАЛА ЖИТТЯ ДЕСЯТКИ ЛЮДЕЙ

СІ ҐЕРТ (Ню Джерзі). — Перші самопевні донесення про затоплення корабля „Могок", що нібито підчас катастрофи не згинула ні одна особа, показуються тепер простим самодурством, бо вздовж побережа Ню Джерзі виловлено не менше як 34 тіла людей, що потонули підчас цієї катастрофи.

Що більше, показується, що ще й тепер, по порівнанню спису виратуваних пасажирів і затонулих зі списом пасажирів і залоги не достає 12 осіб. Виратувано всіх осіб 118. Між тими, що втопилися, є й капітан корабля. Лиш один офіцир корабля виратувався з катастрофи.

Тисячі цікавих людей та свояків пасажирів, що були на кораблі, приїхали сюди, щоб дістати вістки про ратування.

Перші розсліди над причинами катастрофи показують, що причиною її був відай зіпсутий кермовий апарат. Моряки кажуть, що корабель не міг кермувати собою як слід ще тоді, як виїздив з порту.

Катастрофа потрясла всім американським громадянством. У Вашинґтоні вже думають над тим, як би то зарадити повторюванню подібних катастроф. Уряд почав розслід над катастрофою „Могока", а президент Рузвелт збирається взвати конґрес ухвалити відповідні закони про безпеченство на морю.

АДВОКАТИ ПРОТИ „НОВОГО РОЗДІЛУ".

НЮ ЙОРК. — На зборах Нюйорської Стейтової Адвокатської Палати виступили багато адвокатів з гострою критикою „Нового Розділу", називаючи всі постанови, з ним звязані, незаконними.

Доналд Ричберґ, виконавчий директор „Краєвої Ради Надзвичайної Допомоги", завзято обороняв і політику й конституційність „Нового Розділу." Він говорив, що американський закон усе признавав конґресови право видавати надзвичайні уповноваження для уряду в надзвичайних ситуаціях.

РОБОТА КОНҐРЕСУ.

ВАШИНҐТОН. — По довшій дебаті над приступленням Америки до Світового Суду сенат відкинув 47 голосами проти 37 внесок сенатора Нориса, щоб обмежити владу президента щодо участи в цьому суді.

Далі сенат ухвалив резолюцію про продовження існування Корпорації Фінансової Відбудови.

Сенатський комітет для розсліду фабрикації амуніції почав наново своє слідство, звертаючи цим разом увагу на будову военних кораблів. Свідки зізнавали, що великі підприємці до будови кораблів удавали, що вони конкурували з собою при поданванню урядови оцінок на будову кораблів, а в дійсности вони мали між собою порозуміння.

Комітет палати послів для військових справ вислухав плян Бернарда Барука про те, як унеможливити роблення зисків з війни.

З ПРОЦЕСУ ЗА ВИБОРЧІ ПОДІЇ В КЕЛЕЙРЕСІ.

ПАТСВИЛ (Па.) — Відводові свідки, переслухані в справі Джозефа Бруна, републиканського лідера, обвинуваченого за стріляння до демократичної паради, заявляли, що стрілянину до походу почав Ден Мекалус, один з опонентів Бруна. Такі зізнання зложили пані Джені Бруно й Лусі Бруно, своячки обвинуваченого.

З ПРОЦЕСУ ГАВПТМАНА.

ФЛЕМИНҐТОН (Ню Джерзі). — По скінченню допитувань обвинуваченого Бруна Гавптмана адвокатами оборони почав його допитувати прокуратор.

Підчас цього допиту Гавптман стратив багато зі своеї певности й спокою та зробив кілька признань, для нього дуже шкідливих. Він сказав між іншим, що говорив неправду в слідстві; що він був у Німеччині суджений за вломи та напади на жінки та що його почерк справді подібний до почерку листів з домаганнями викупу від Линдберґа.

Коли його питали, чи він робив драбину, котрою грабіжники лізли по дитину Линдберґа, він заявив, що він столяр, а ця драбина не виглядає на драбину, яку робить майстер.

Через недугу головного адвоката відложено в пятницю розправу до понеділка. Прокураторія буде тоді далі допитувати Гавптмана.

СТРАШНИЙ ВЧИНОК НА ТЛІ ЗАПОМОГИ.

ШІКАҐО. — До стейтового бюра допомоги на Вест Шікаґо зайшли в пятницю зполудня 54-літня пані Рут Арден та її 24-літній син Генрі. По короткій суперечці з урядницею за те, що їм відтято допомогу, мати й син почали стріляти. Вбили панну Велес, начальницю бюра, та ранили кілька інших осіб. Потім син убив матір та себе. З кишені вбитої матери поліція виняла ключі до її мешкання. Там поліція знайшла тіло панни Аліси Ервин, котру бюро вислало на розслід жалоби Арденів проти здержання їм допомоги.

ПАМЯТНИК Т. ШЕВЧЕНКОВИ НА СЕЛІ.

В селі Будках на Кремянеччині повстав серед молоді ініціятивний гурток, який рішив поставити на площі серед села памятник Т. Шевченка.

ЗА ЗЛОВЖИВАННЯ В ЯГОЛЬНИЦЬКІЙ ФАБРИЦІ ТЮТЮНУ.

В Чорткові відбувся процес проти кільканацьох осіб, вмішаних у зловживання у фабриці тютюну в Ягольниці. Засуджено інж. Чеслава Лещинського на рік вязниці, Павла Зюлковського на 2 роки, Юрія Дмітка на півтора, Вольфа Бука на 10 місяців і Яна Чернецького на 8 місяців вязниці. 10 обвинувачених увільнено.

ПОЛІТИЧНО-РЕЛІҐІЙНА ПЕРЕПАЛКА В ОНТЕРІЮ.

Провінція Онтеріо пережила політично-релігійну перепалку, що нагадує несподівану і коротку бурю серед літа. Заступник міністра публичного добробуту, Сорсоліль, мав перед презбитерським осередком у Торонті промову про неморальність серед молоді. Коли появилися в пресі звідомлення про його промову, премієр Гепборн оповістив, що суспендує Сорсолія, поки він не докаже того, що говорив, або поки не докаже, що його промову фальшиво передано. Суспенда викликала обурення. Д-р Джордж Літл, редактор видань Злученої Церкви для Недільних Шкіл, виступив з публичною заявою, що його церква не пустить цього пласом, щоб жид наганяв християнина (міністер публичного добробуту Давид Крол є Жид). Премієр Гепборн відповів на те докором за втягання в справу релігійних питань і осудив той тип християн, що „їх душі можуть міститися в лушпині з оріха". Потім модератор Злученої Церкви видав публичну заяву через те, що в суперечці була обидлива згадка про Крола. Суспендований заступник міністра від себе перепросив населення Онтеріо за непорозуміння, які могла викликати його промова, і остаточно міністер Крол покликав Сорсоліля назад до служби.

І ЗА ОКЕАНОМ НЕ НАБРАВСЯ РОЗУМУ.

Багатий торговець дерева Лев Фінкельштайн у Поляниці (Надвірнянщина) дістав листа, щоб зложив у визначеному місці 1,000 зл. Коли не зложить тих грошей, або повідомить поліцію, згине. Лист був підписаний буквами ОУН. Фінкельштайн повідомив поліцію, а ця порадила йому в означеному місці покласти коверту з вирізками ґазети. Фінкельштайн так зробив. По гроші прийшов 12-літній синок Василя Марчука. Поліція арештувала хлопця і цей признався, що батько вислав його на це місце за грішми. Арештований Василь Марчук признався, що написав листа до Фінкельштайна, бо хотів так роздобути гроші на поворот до Америки.

5,000,000 ЩУРІВ У ЛЕНІНГРАДІ.

Управа міста Ленінграду, занепокоєна численними скаргами мешканців на щораз більшу язву щурів, зачала рішучу боротьбу з ними. Виявилося, що в Ленінграді живе щонайменше 5 мільйонів цих шкідників.

ЗА ВІЧЕВУ ДИСКУСІЮ.

В окружному суді у Львові відбулася розправа проти Павла Крохмального, студента прав, родом з Чижикова, за те, що на звітовому вічу посла С. Хруцького, забравши голос у дискусії, сказав: „Польські наїзники загарбали українську землю". Акт обвинувачення закинув йому наслідком того провину проти публичного порядку. Після переведеної розправи Крохмального засуджено на 6 місяців арешту.

БАНДИТА МАЧУҐУ ЗАСУДИЛИ НА СМЕРТЬ.

Перед судом присяглих у Ряшеві відбулася дводеннна розправа проти відомого бандита Володислава Мачуґи, який має на совісти кільканацять грабункових нападів і вбивств. Одначе прокуратор притягнув його до відповідальности тільки за вбивство о. Хмуровича в ночі 8. вересня 1933 р. у Прибишівцях, за грабіж убитому 150 зл., кількадесять срібних монет і золотого годинника. Судді присяглі потвердили 12-ма голосами вину бандита і тому трибунал засудив Мачуґу на кару смерти на шибениці. Оборонець зголосив касацію.

БОРОТЬБА З ЛЮДОЇДАМИ В АФРИЦІ.

Уряд у Папуа (Африка) розпочав безпощадну боротьбу з людоїдством, що належить іще до звичаїв у західніх племен Ґойляля. Задля цього створено між ріками Флє і Кікорі поліційну станицю, що буде висилати стежі й слідкувати за випадками людоїдства.

СУДОВИЙ ЕПІЛЬОҐ ОДНИХ ЗАРУЧИН.

Апеляційний суд у Львові вирішив справу, що викликує зацікавлення не тільки серед правничих кол, але й ширшого громядянства. Адвокатський аплікант Йосиф З., Жид, родом з Братковець, пов. Стрий, заручився з Амалією Б. з Дрогобича. В основу заручинової умови входила справа віна. Батько дівчини у своїх обіцянках був щедрий, але інакше ставився до справи, коли прийшлося обіцянку реалізувати. На рахунок обіцяної квоти кількох тисяч долярів виплатив тільки 2,500 зл. для його сестри на виїзд до Палестини. Колиж показалося, що батько нареченої не може зложити дальшої суми, наречений заявив: „Нема обіцяного віна, нема вінчання". І зірвав заручини. Тоді батько нареченої вніс донесення до прокуратури про виплачення суми 2,500 зл. Аплікант З. ставав перед судом у Стрию, який засудив його на вязницю за ошуканство. Справа опинилася в апеляційному суді і тут наступив зворот. Трибунал зніс присуд першої інстанції й увільнив обвинуваченого від вини та кари, не знайшовши по його боці познак ошуканства, тим більше, що панна Б. була вже тричі заручена і знала, що значить обіцювати віно і не виплатити його.

МІСТО БЕЗ МЕБЛІВ.

Болгарський „Денник" повідомляє, що болгарський посол у Москві, проф. Михалчев, живе в готелі і не може переїхати до дому, призначеного йому на посольство, бо в Москві нема меблів. Меблі замовили для нього аж з... Варшави.

ПОХОВАНА В ЛЕТАРҐУ.

В місцевості Ґаваґаневач у Югославії склався жахливий випадок поховання живої особи. Померла там у старшому віці селянка Музарова, яку за два дні поховано. Кілька годин після похорону гробар почув якісь звуки, що походили із свіжого гробу. Коли при помочі кількох людей відкопано гріб, стверджено на основі позиції небіжки, що її поховали в летарґу, з якого вона в домовині пробудилась і померла, вдушившись.

КАНАДСЬКІ ГРОШІ ДВОМА МОВАМИ.

Нові канадські банкноти, які вийдуть уже з імям Банку Канади, будуть двома мовами: англійською і французькою. Так постановляє банковий акт, ухвалений на останній сесії парляменту. Намір є випускати французькі банкноти для циркуляції в Квебеку, а анґлійські в інших провінціях, однакож годі буде обмежити їх уживання тільки в означених провінціях і тому треба сподіватися, що як анґлійські банкноти будуть в уживанню в Квебеку, так і французькі будуть в уживанню по інших провінціях.

КАРЛИК НЕСПОДІВАНО ВИРІС.

Суд в Амстердамі має рішати небуденну справу. Один цирковий карлик, Пієтер Муер, подав у суд свого лікаря за те, що той зіпсував йому всю карієру. Карлик занедужав на ґрипу. Його лікар позаписував йому ріжні ліки, завдяки яким карлик не тільки виздоровів, але ще і виріс. Виріс так, що за рік став нормального росту людиною. Наслідком цього втратив він заробіток. Винен усьому лікар.

НАЙДОКЛАДНІШИЙ ГОДИННИК СВІТА.

Двом німецьким фізикам Шайбе й Адельсберґови з Державного Фізикально-Технічного Заведення у Берліні вдалося сконструувати дуже прецизійний годинник. Він своєю зверхною формою зовсім не нагадує звичайного годинника, бо не має ні колісцят, ні інших порушних частей. Є це прямо кришталь кварцу, що виконує 60 тисяч дрогань на секунду. Щоб хід цього „годинника" не змінявся, треба було подбати про незмінну температуру кварцу протягом дня і ночі. Тому, що скількість дрогань на секунду цього „годинника" завелика для наших нормальних годинників, відповідні прилади зменшують скількість дрогань кварцу до 333 дрогань на секунду, а ця скількість вистарчає вже, щоби порушити синхронічний мотор, який що 9 секунд дає відповідний сиґнал.

Кажуть, що описаний кварцовий годинник є найдокладнішим годинником світа. Після порівнання цього годинника з прецизійними годинниками астрономічних обсерватоцій виявилося, що протягом кількох місяців хід кварцового годинника змінився ледви на одну двотисячну частину секунди, коли механічні прецизійні годинники виказують у ході протягом одного дня ріжницю одної тисячної части секунди. Згадані дослідники зладили недавно другий, ідентичний кварцовий годинник, що служить до порівняльних помірів.

„РІДНА ШКОЛА" ПРИГАДУЄ СЬОГОРІЧНУ КОЛЯДУ

ЛЬВІВ.—Головна матеріяльна підстава існування „Рідної Школи" — це коляда. На це просить памятати все наше громадянство головна управа Р. Ш. Заразом вона пригадує, що сьогодні на українських землях під Польщею тільки одна Р. Ш. дає запоруку, що в її школах виховається дітвора в рідному українському дусі й на користь українського народу. Отся пригадка звернена теж до Українців в Америці.

ЛЕМКІВСЬКИЙ АДМІНІСТРАТОР ПРО „РУСЬ".

ЛЬВІВ. — У Ставропигійськім Інституті у Львові, відомій твердині москвофільства, влаштовано приняття о. д-рови В. Масцюхови, новоіменованому апостольському адміністраторови для Лемківщини. Москвофільські стовпи нападали у своїх промовах на українство, кажучи, що воно „пхнуло Лемків до розпуки". І заповідали, що „русска Лемківщина" не розчарується в о. Масцюху. На те відповів о. Масцюх коротко, взиваючи всіх „дружно взятися за працю", а „тоді знову все стане Русю, як було до війни". Таке подає „Русскій Голос".

ГУЦУЛЬСЬКИЙ МУЗЕЙ.

КОЛОМИЯ (Галичина). — По двох роках вагань і по довгій надумі заложено в Коломиї „Гуцульський Музей". З найдальших закутин української землі почали надходити до цього музею ріжні експонати. Наше селянство збогатило цей музей дуже цінними надбаннями.

ДЛЯ УКРАЇНЦІВ ПІД ПОЛЬЩЕЮ ІСНУЄ НЕПИСАНИЙ КАРНИЙ ЗАКОН.

ЗБАРАЖ (Галичина). — Бурмістр Збаража візвав усіх громадян міста вивісити хоругви та ілюмінувати світлом вікна у свято проголошення незалежности Польщі.

Багато мешканців не вивісили хоругов, і то без ріжниці національности. Та покарано тільки Українців, і то гривною в сумі 25 злотих, зглядно арештом, якби грошева кара не була заплачена. У своїм розпорядженню і вимірі кари бурмістр покликується на польський карний закон, хоч такого припису нема ніде в цілім законі. Зроблено відклик до староства, але ледви чи це поможе.

СЕЛО, ПРО ЯКЕ ВАРТО ЗГАДАТИ.

ВЕРБИЦЯ (Галичина). — В селі Вербиця, равського повіту, святковано 29 грудня м. р. великий ювилей 50-ліття існування і праці читальні „Просвіти". В тім селі, поруч Угнова, найскорше пробудилося національне життя на цілу околицю. Основи до цього відродження положив перший учитель-Українець, Лев Томащук, у 1884 р. Тепер є в селі гарна школа, бібліотека, крамниця, Спілка ощадностей і позичок, Січ, Кружок Сільського Господаря, памятник Т. Шевченка, Кружок Рідної Школи, Луг, а по його розвязанню Сокіл, аматорський гурток, хор, жіноча громада, гурток самоосвіти та самовиховання і т. д. В селі витворився новий селянський тип інтеліґентного, культурного й вихованого громадянина. Тому й не диво, що з 145 вояків, членів читальні, не вернулись 115 з війни, бо чимало з них згинули в українській визвольній війні.

В ювилейнім святі взяли участь відпоручники тов. „Просвіта" зі Львова та представники сусідніх громад і цілого повіту.

ПОЛЬЩА ЗАЗІХАЄ НА ЗАКАРПАТТЯ.

УЖГОРОД (Закарпаття). — „Українське Слово" пише про апетити Польщі мати спільну границю з Мадярщиною, створити союз з Естонії, Литви, Латвії, Польщі, Чехословаччини, Румунії, Югославії, Мадярщини й Болгарії й оперти його на двох міцних стовпах: Будапешті й Варшаві. Згідно з тим польським пляном така „потвора" як „Підкарпатська Русь" повинна бути скасована й стерта з лиця землі та приділена до Польщі, або розділена між Польщу і Мадярщину. „Ось чому — пише „Українське Слово" — шукав і знайшов бувший польський консуль Свержбінський приятелів тут у нас, і чому одна закарпатська москвофільська ґазета Польщу так страшно звеличувала".

ПОМЕР БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ЛІДЕР.

МОСКВА (Росія). — Помер нагло в 46 році життя Валеріян Квібишев, заступник голови Ради Народніх Комісарів, член Політичного Бюра. Тим робом не стало на протязі двох місяців двох членів тої десятки, яка обсідана біля особи Сталіна і трясе цілою СССР. Кіров згинув 1 грудня, а тепер не стало Квібишева, старого партійця зперед часів світової війни. Його життя проголошено офіційно зразком життя пролетаря і революціонера. Був горячим прихильником Сталіна. І був теж за продовження давньої акції чекістів у знищенню всіх тих, що, на його думку, стояли на перешкоді переведенню індустріялізації краю.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА СВІТОВИЙ СУД

Проєкт американського уряду приступити до Світового Суду викликав у сенаті, що має цей проєкт потвердити, таку дискусію, що в Европі від неї зовсім слушно аж плечима здвигають. Для думаючих людей ця дебата може послужити гарним приміром того, як люди, здавалосяб розумні, можуть звести зовсім просту справу на бездороже.

Як тільки президент Рузвелт заявився за приступлення Америки до Світового Суду, зараз противники такого приступлення виступили з такими закидами, що бідним Американцям аж волосся дубом на голові стало. Виходилоб, що як Америка приступить до Світового Суду, то вона мусить зчасом приступити вже й до Ліґи Націй і до всіх міжнародніх орґанізацій в Европі. Виходилоб таке, що через приступлення до Світового Суду Америка вмішується в европейські справи, а через те, як хтось в Европі почне війну, то й Америка мусітиме до війни вмішатися. Щонайважніше, через своє приступлення до Світового Суду Америка мусить зректися своєї суверенности, себто своєї незалежности.

Такі речі говорять американські сенатори, не думаючи про те, що факти показують зовсім щось інше. Світовий Суд установлений за згодою держав, і не має він права вирішувати ніяких інших справ, як тільки ті, що їх держави виразно йому рішили віддати. Отже про втрату самостійности, чи суверенности й мови бути не може. Не можна теж говорити, що приступлення до Суду потагає з собою вже конечне приступлення до Ліґи Націй. Зрештою, і щодо Світового Суду й щодо Ліґи Націй обовязує правило повної суверенности кождої держави: як державі, вже по приступленню, не подобається приналежність до котрої з тих інституцій, вона може від неї відступити (так зробила, приміром, недавно Німеччина з Ліґою Націй), отже така приналежність не може втягнути до війни нікого, хто тої війни не хоче. Всі ці арґументи не видержують критики. Це чиста ґістерія або демаґоґія, або одно й друге разом.

Нема ніяких арґументів проти приступлення Америки до Світового Суду, хіба те, що цей Суд не має великої сили й великого впливу. Але коли це арґумент, то якраз приступлення Америки моглоб йому дещо помогти. Світовий Суд не має великої сили, бо приналежні до нього держави ще далі хочуть вести світову війну, себто карати Німеччину, удержувати версайський договір, підпирати геґемонію Франції і нагороджати її льокаїв. І власне з того боку приступлення Америки моглоб мати деякий уздоровляючий вплив на Світовий Суд, на Ліґу й цілу Европу.

ГУЇ ЛОНҐ

Між особами, що нині звертають на себе в Америці загальну увагу, без сумніву на одному з перших місць знаходиться луизіянський сенатор Гуї Лонґ. Свого часу він був тільки смішною фіґурою, з котрої покпивали собі метрополітальні ґазети, які тільки мали на це нагоду. Та нині, як його машинерія захопила в свої руки леґіслятуру стейту, як Гуї Лонґ видав війну президентови Рузвелтови та виразно проголосив свою кандидатуру на уряд президента, навіть ті, що його колись уважали комічною фіґурою, почали про нього говорити як про серіозну постать.

Король у своїм королівстві.

Видно це було з опису ґазетних репортерів про недавнє засідання стейтової леґіслятури в Бетон Руж. Зібралася леґіслятура дня 16-го грудня, вже четвертий раз у році, бо, мовляв, для цього була надзвичайна потреба. Так говорив Гуї Лонґ, а його противники казали, що це просто його маневр. Мовляв, просто машинерія Лонґа побачила ще кілька місць, які можна захопити; що побачила кілька ворогів машинерії, котрих треба покарати; для тих причин придумано причини для нової сесії.

Зїздяться законодавці на сесію. Всі веселі, гейби йшли на забаву. Всі з собою витаються, плещуть один одного по плечах. Про законодатні пляни ніхто не говорить: бо пощо говорити, коли це на ніщо не придасться, коли машинерія все зробить, що треба, нікому нічого не лишить. У нижчій палаті повно послів. Ґалерії переповнені видцями.

Між видцями дуже мало жінок. Це тільки жінки законодавців. Інших жінок нема, бо сенатор Лонґ цього не любить. Один ґазетяр спитався приятеля Лонґа:

„А як він там у справі прав жінок?"

„О, він зовсім нормальний у цій справі: я ще ніколи не чув, щоби він щось у тій справі говорив".

У „повній палаті".

Починається сесія в неділю вечором. Всі встають, щоби вислухати молитви, щоби Бог зіслав розум законодавцям стейту Луизіяна, щоби вони як слід послужили народови стейту. Законодавці моляться щиро: видцеви так і здається, що вони справді вірять, що служать добре народови. Скінчилася молитва і зараз починається читати спис послів, але не читанням, а електрикою: кожний посол натисне ґудзик на своїм столику, і на таблиці послів коло крісла предсідника засвітиться світло. Потім урядовці палати відчитують у мікрофони по черзі 35 законопроектів. Законопроекти читається, а посли з собою говорять. На салі галас, шум, слів мікрофона не чути.

Лонґа видно всюди. Тут він шепче щось предсідникови палати. Тепер він уже на салі, серед послів, щось конферує з одним, а потім з другим, потім між рядами, потім поза сидженнями. Говорить, сміється, кричить, вимахує руками. Його голос можна чути понад загальний гамір. Він веселий. Дуже веселий.

Він є сенатором до конґресу у Вашинґтоні. Тут він ніякого бизнесу не має. Себто ніякого офіціяльного бизнесу. Але нікому й на голову не приходить питання: яким правом він тут? Видно, всі признають, що цю леґіслятуру має на власність Лонґ.

Бизнес іде далі. Хтось питається про щось сенатора Лонґа, і він відповідає йому так, що всі чують. Він сміється широким усміхом; він походжає парадно по проході між рядами лавок; він махає руками. Його очи сміються. Його лице почервоніло. Він виглядає як батько, гордий на свою дитину, коли гості її хвалять. Ціла його постать гейби говорила: Невжеж ви не бачите, яку велику владу я тут маю? І всі певно бачать, як він радується цією владою. Як він качається в своїм триюмфі.

Скінчилося читання 35 законопроєктів. Чи є які запити? — питається предсідник. Є якісь запити. Один чи два посли питаються щось. Хтось з опозиції хотів би видно знати, про що йде в цих проєктах. Інший питається: Чого ви, панове, так спішитеся? Чи не можна ці проєкти ухвалити завтра рано? Чи не можна би краще наперед видрукувати ці проєкти, щоб усі знали, що в проєктах є?

Лонґ висувається наперед і відповідає питаючим, хоч він є сенатором до конґресу у Вашинґтоні, а не до леґіслятури в Бетон Руж, у Луизіяні. Каже Лонґ, що справді можна видрукувати проєкти та роздати завтра між послів, щоби вони знали, над чим голосують. Він усе те зарядить, а тепер посли можуть розійтися. Засідання кінчиться, і посли виходять зі салі на дальші братерські балачки.

У всемогучім комітеті.

У понеділок рано сходиться комітет для збирання податків. Комітет має 17 членів, з того 15 з партії Лонґа. Комітет переглядає всі проєкти, без огляду на те, які вони не були би. Тут рішається кождий закон, а не в повній палаті послів. Тут мається студіювати проєкти, тут їх розглядають, зміняють. Тут над ними відбувається справжня дебата. Тут певно зітруться з собою противні інтереси ріжних ґруп і кляс населення.

Засідання має початися в 9-тій годині. 5 хвилин перед 9-тою приїздить Гуї Лонґ. Як звичайно, з гуком; як звичайно, в товаристві прибічної сторожі. Він має на собі новеньке брунатне одіння, і виглядає в ньому як з голки. Все, що цей чоловік робить, робить з натиском, якщо не з перебільшенням. Його голос грімкий; його лице почервоніле; він робить широкі рухи руками; він скоро переходить від серіозности до фанатизму; він приказує бурливо. Він видно не має ніякої особистої гідности.

„То не в такий спосіб ведеться леґіслятуру!" — кричить він, бачачи, що послів ще майже в комітеті нема. „Девята година, і ще нікого нема?" Один з його прибічних сторожів висмикнувся на бік, і за хвилю члени комітету почали вже вилазити, як павуки на сонце, і забирали свої місця при комітетовім столі. Точно в 9-тій годині читають спис членів комітету. Вчора Гуї Лонґ кермував леґіслятурою, але вона ще мала своїх урядників. Нині він уже без формальности забирає всю владу в свої руки. Як сенатор конґресу, він не має ніякого права на засіданнях комітету леґіслятури. Хіба якби комітет його попросив, мав би він право тут промовляти. Але це диктатура. Гуї Лонґ стоїть коло предсідника. „Заки поясню законопроєкти", каже Лонґ, „я хочу почути уваги опозиції". Це має бути гумор, бо тексти проєктів прийшли з друкарні саме в той час, як починалося засідання комітету й члени комітету не мали часу на них поглянути. Провідник опозиції протестує проти цього. Лонґ сміється з нього. Предсідник подає Лонґови проєкт закона ч. 1. Лонґ поглянув на нього.

„Цей проєкт — це тільки формальність", каже Лонґ, читаючи. Пояснює. Один член комітету щось шепнув йому на вухо. „Аґа", каже Лонґ, „цей проєкт також"...

Ще Лонґ не скінчив, а вже один член комітету поставив внесок приняти його. Лонґ бере другий проєкт. Пояснює. Це закон про податок. Пояснює дуже тихо. Принято. Законопроєкт ч. 3. Це проєкт настановлення 30 урядників до збирання податків. Це все піде для прихильників машинерії Лонґа. Лонґ пояснює гумористично: „Це є дуже милосердний закон. Пани з Ню Орліенсу будуть мати нагоду дістати добрих уряників. Цього треба головному збирачеви податків"...

„Чи він просив про це?" — питається опозиція.

„Ні, ще ні", відповідає Лонґ. „Але ми припускаємо наперед, що він це зробить".

„А може він цього не хоче?"

„Він мусітиме хотіти!"

Проєкт зараз принято. Так полагоджено три закони за 6 мінут. Так справа поступає далі. Предсідник уже й не піддає під голосування. Один посол опонує, другий його попирає, але хто там на це звертає увагу? На всі запити відповідає Лонґ. Згодом усі запити до нього й направляється. Ціла комедія проходить гладко. Лонґ веде справу. Лиш раз один посол говорив. Говорив, гейби за спеціяльним дозволом Лонґа. Лонґ на це йому спеціяльно дозволив. Лонґ так уже робив, щоб усі бачили, що він на це йому дозволив.

(Далі буде).

МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ

(Лист до Редакції).

Останні статті в американській українській пресі поставили перед нашими заокеанськими братами в усю широчінь справу Музею Визвольної Боротьби України та Українського Дому у Празі.

В управі Музею, як і взагалі серед усіх, хто ближче цікавиться музейними справами, ця підтримка з боку нашої впливовішої преси в Америці й реальна допомога пожертвами з боку українських орґанізацій робить велике враження й викликає почуття щирої вдячности.

Музей Визвольної Боротьби України сподівається від усього свідомого українського громадянства в Америці одностайної допомоги на Український Дім у Празі.

Збудування Українського Дому треба закінчити в найкоротшім часі, як того вимагає наша **національна честь**, а не протягати збірки пожертв на довгі роки, що булоб тяжкою **компромітацією нашої національної гідности** перед усім світом.

Ні в кого не жадається жертви над сили, так, щоб вона привела когось аж до зубожіння; треба тільки, щоб **усі одностайно** відгукнулися на заклик Музею, хто якою може пожертвою: і Ви, читачу, і Ваша орґанізація, і Ваш часопис і всі його співробітники, і все наше громадянство!

Отож нехай **у найкоротшім часі** складуть свої жертви, одноразово або ратами, хто скільки може:

1. Особисто кожен Українець і кожна Українка, свідомі почуття національної єдности й солідарности, чи то безпосередньо чи шляхом збірки в кожнім українськім осередку й окремих родинах.

2. Кожна українська установа, орґанізація, парохія, заведення, братство, сестрицтво, школа, підприємство, видавництво, часопис, кооператива, гуртки молоді і т. д.

Гроші посилати через Хвальне Обєднання Українських Орґанізацій в Америці: "Obyednanye", P. O. Box 122, Hudson Terminal, New York, N. Y., або на адресу Директора Музею: Prof. D. Antonovyc, Praha-Nusle, 245, Czechoslovakia, та одночасно подати точно імя й назвище жертводавця і повну адресу для **памятних книг Музею.**

Музей збереже Україні в своїх памятних книгах імена всіх, і тих найменших жертводавців; хтож дасть відразу або частками $10, буде записаний в окремій памятній книзі Фундаторів Українського Дому; а хто дасть $25, буде записаний у Золотій Памятній Книзі Добродіїв Музею Визвольної Боротьби України.

Музей Визвольної Боротьби України гаряче закликає всі визначніші українські орґанізації в Америці, зокрема всі відділи Українського Народного Союзу, вписатися в Добродіїв Музею Визвольної Боротьби України, або Фундаторів Українського Дому в Празі.

Хай не буде ні одної української орґанізації й ні одного Українця чи Українки, що своєю пожертвою на це велике національне діло не виявилиб своєї любови до України в цей тяжкий час!

Збірку треба закінчити якнайскорше, щоб іще в цьому році, десятьліття Музею Визвольної Боротьби, Український Дім у Празі був уже готовий.

Буде це справді величне свято української національної єдности й здатности, свято перемоги!

Нумож: усі враз, всі за одно!

МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ:
Проф. д-р І. Горбачевський, в. р., голова Управи; **Проф. Д. Антонович,** в. р., директор Музею; **Проф. С. Сірополко,** в. р., секретар.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ПРОБЛЄМИ ГОЛОСУ.

В Італії починають підноситися голоси проти музики в пушках, себто імпортованих звукових фільм. Один італійський композитор пише, що „завдяки цьому страшному галасови Італія скоро перестане давати світови ці славні голоси, з котрих вона славна".

Та не всі, видно, приймають його істеричний крик. Питаються: чому саме від електричних скріплювачів голосу мали би пропадати гарні сопрани й тенори? Невжеж, почувши харкіт на радіо, сопрани й тенори почнуть собі харкотіти й шипіти, щоби співати, як радіо чи фільма?

А дехто каже: А хочби й пропали? Чи Італія без них не буде жити? Дехто навіть приймає становище залізного канцлера Німеччини, Бісмарка, котрий говорив: Тенор — це не чоловік; це хороба.

ПРОБЛЄМИ ПОЛІТИЧНОГО ПРАВЛІННЯ.

Своїм старим звичаєм Англійці багато обережніше поступають зі зміною своєї політичної системи, ніж інші народи. Коли інші заганяються в нову ріку й щойно потім питаються, чи добрий це брід, Англійці дебатують ріжні системи в газетах, на зборах, у книжках.

Недавно появилася в Англії книжка С. Д. Бернса під наголовком: Визов демократії, про котру „Манчестр Ґардієн" каже: „Ті, що лементують або тішаться з упадку демократії та з того, що на її місце приходять диктатури зправа або зліва, повинні би здержатися з осудом, заки вони стравлять цю книжку".

У нас дехто книжки не то не розжовує, але навіть не читає. Декому навіть брошурка або стаття вистарчить, щоб рішити питання: що краще: демократія чи диктатура?

НАМ НАЩО ДУМАТИ: НАЙ НІМЕЦЬ ДУМАЄ.

Декому навіть брошурки й статті не треба. Просто вистарчає, що Москаль, Поляк, або Німець у себе диктатуру завів, то видно, що й нам треба.

Це виходить на слова Шевченка про тих Українців, що не знають, хто вони такі: „Я не знаю: най Німець скаже!"

ЗА ЧУЖИМ ПРИМІРОМ.

Чи чували ви за царські залізниці, що на них усе багато людей їхало зайцем, себто не купували білету, а давали кондукторови куку в руку?

За це він їх не тільки не чіпав за білети, але й повідомляв, як приходила ревізія.

Ось раз біжить такий кондуктор-хабарник та кричить: „Контроля йде! Всі зайці під лавки!"

За якийсь час він уже вводить контрольора. Переглядають разом білети. Зпід одної лавки сторчать ноги. Контрольор взяв за ноги, тягне. Витягли селянина.

„Твій білет?" — питає контрольор. „Ось вам!" — каже селянин і подає білет. Оглядає контрольор білет. Добрий!

„Як у тебе білет добрий", питається контрольор, „то чогож ти під лавку ліз?"

„Ну, полізли Жиди, поліз і я", каже селянин.

Це виглядає на злобу проти селянина. Але коли прослідити, чому то ріжні люди за диктатуру розбиваються, то покажеться частенько, що просто: „полізли Жиди, поліз і я".

Адреса Обєднання:
OBYEDNANYE,
P. O. Box 122, Hudson Terminal,
New York, N. Y.

В. Будзиновський.

ШЛЯХОЦЬКЕ УХО

(Історичне оповідання).

(4)

— Треба мені до Райфурського написати листа, та не маю паперу, ні чорнила, — сказав Шубинський.

— Я панови щось порадив би, — озвався один гайдук.

— Ну?

— Чорнило буде, як потовчемо отсі чорні ягоди, — сказав гайдук, показуючи на бзину.

— А папір маєш?

— Сорочки обох дівок пана Райфурського гладкі як папір і біліші як папір. Нехай одна, схилившися, наставить плечі. Бзиною, пане, напишете, що вам треба. Як не все влізеться на одній, можна докінчити на другій.

Рада гайдука Шубинському так дуже подобалася, що скористав би з неї, хоч би мав папір. Одна дівчина мусіла наставити плечі і шляхтич став писати. Закінчив на сорочці другої. Скінчивши, прутом вдарив одну й другу троха нижче письма і крикнув:

— Тепер гони одна з другою до Райфурського і передайте йому мого листа. А по дорозі не згубіть!

Всі гайдуки й інші люди Шубинського, що дивилися на те, як він того листа пише, реготалися ввесь час. Дівчата плакали. Щасливі були, що шляхтич нарешті почастував їх прутом і не лиш позволив, а й приказав їм відійти. Аж коли підходили до двора, зацукалися. Обом нараз прийшла до голови гадка:

— Що пан скаже, коли побачить, що ми прийшли без панни?

— Може би не йти до двора? — сказала одна. — Ходім домів і переодягнімся. Тих листів не показуймо нікому.

— Не поможе! — перебила друга. — Хібаж пан не знає, що його донька пішла з нами до ліса? Як ще якийсь час не вернеться, то пан піде в село спитати, чи ми дома. Нас приведуть до двора і пан спитає, де ми його доньку лишили! Мусимо сказати, що з нею сталося. Тоді він скарає нас за те, що ми з тою вістю самі не прибігли зараз до нього. Що буде, те й буде, ходім до двора!

Райфурський побачив дівчата крізь вікно. Пізнав їх. Крізь вікно крикнув до них:

— Де панна?!

— Поїхала з паном Шубинським, — відповіла одна дівчина.

Райфурський поблід, бо на його думку були дві можливости, обі немилі. Або Шубинський взяв її силоміць, як заложницею, або дівчина втекла від батька, щоби не вийти за Кучицького.

— Як поїхала? — спитав. — Доброхіть? Сама накинулася йому?

— Та де там сама! — відповіла дівчина. — На його приказ два його гайдуки вхопили панну і кинули на віз, на міхи з пшеницею. Знайшли нас в лісі, обступили і вивели на дорогу...

— На щож він її взяв? Не казав?

— Не казав, а написав листа до пана.

— Ким передав того листа? У мене ще ніхто не був від нього.

— Та не був, бо сего листа ми обі принесли.

— А грім би вас побив! Чомуж ви зараз не передали мені? Давай!

Одна дівчина обернулася до шляхтича плечима, кажучи:

— Читайте, пане, бо лист написаний на моїй сорочці. Початок на моїй, кінець на Ксеньчиній.

— Сказився? Та на сорочках?

— Бо не мав паперу.

Райфурський став читати:

— „Любенький мій сусідо і куме! Нині взяв я від вас частину вартости мною колись позичених вам грошей. Цінуючи на око, мені належиться від вас ще яких триста червоних золотих. Я вдоволюся двома сотками. Запас золота і срібла у вас великий, ви маєте чим ваш довг сплатити. В хвили, коли дістану решту, випущу з мого льоху вашу донечку. Кваптеся, щоби се прегарне дівча з вашої вини не марніло, сидячи в мокрій темници лиш на чорнім хлібі і воді. Ваш приятель, Лука Шубинський".

— Сего безличного листа мушу передати судови! — крикнув Райфурський. — Стягайте сорочки, бо вони лишаться у мене!

— Зараз побіжу до хати, переодягнуся і сорочку принесу панови, — сказала одна дівчина.

— І я! — додала друга.

— Ні, зараз тут стягайте!

(Дальше буде).

ЖІНКА І НАЦІЯ

(З журналу „Жінка", який видає „Союз Українок", Львів Сикстуська 44).

На добу великого народнього лихоліття і руїни припали початки нових взаємин між українською жінкою і нацією. В тіні великої національної трагедії, яка своє тавро витискає на всіх проявах особистого і збірного життя, проходить також наше життя, життя першої генерації жіноцтва, що ввійшло в громадянство як активний чинник. Цей факт ускладнює ще більше питання, якому на імя: „жінка і суспільство", „жінка і нація", „жінка і держава", та яке само по собі — навіть у нормальних умовинах важке і складне. Траґедія нації викликує глибоку проблематику українського жіночого руху; у ній лежать причини його труднощів, але й одночасно його сили й патосу.

Бо з одного боку треба ствердити, що важкі відносини, в яких знайшовся наш нарід, утруднюють або й зовсім унеможливлюють українському жіноцтву переняти на себе нові завдання, виповнити як слід нові обовязки, вжитись у нову ролю, — одним словом: стати творчою громадянкою. Процес координації жіночих сил і потреб з потребами і функціями загалу вимагає супокою, вимагає поступневої і постійної розбудови; він вимагає вкінці дбайливої опіки з боку держави. Тисячі взаємин, що вяжуть сучасну жінку з суспільним життям, можуть назрівати й успішно розвиватися тільки у здоровій і нормальній атмосфері, себто в умовинах життя державної нації. Але як розвязати це питання, коли національний орґанізм наскрізь хорий, коли він заабсорбований боротьбою зі зовнішніми труднощами і внутрішніми болями, коли він інколи так загрожений у своєму існуванні, що — здається — стає віч-на-віч із смертю? Як серед таких умовин довести в суспільний орґанізм доплив свіжих жіночих сил, нових струй невипробуваної енерґії, як перевести в ньому в часі загрозливої його недуги новий поділ завдань і функцій? Ось важні питання, перед якими стоїть український жіночий рух.

Одначе з другого боку не можна заперечити, що хоча невідрадні умовини національного життя зупинюють процес громадського назрівання українського жіноцтва, то одночасно саме завдяки їм, завдяки цим невідрядним умовинам, звязок між українською жінкою і нацією став за останні роки нерозривний. Важке положення, в якому опинився нарід, пробудило в широких масах жіноцтва зацікавлення громадськими справами, „політикою". Воно каже нам призадуматися над українською дійсністю та, вглиблюючись у її причини, шукати корінів лиха. Вона, ця жахлива українська дійсність, потрясає нашим сумлінням, виводить нас із круга еґоїстичних родинних інтересів та єднає нас у почуваннях болю і сорому, трівоги і бунту з цілістю нації. Вона дозволяє освідомити собі, чого хочемо ми, сучасне українське жіноцтво, від громадянства і чого хочемо ми, жінки, від себе.

Тут настирливо стає перед нами докір-запит: Невжеж ми, українські жінки, не є громадянством, не є народом, невжеж ми ще ним не є? Невжеж ми знаходимося ще все тільки на периферії великих подій, тільки на периферії змагань і боротьби нації і ціла наша роля в її житті зводиться тільки до біольоґічної функції приведення на світ і вигодування дітей (при чому лиш наші сини будуть носіями національних цінностей, а наші дочки будуть знову не більш як засобом до продовження фізичного існування народу)?

Ні. Ми віримо, що на шляху людства прикмети жіночого духа, прикмети матері, визволені з вузьких рямців родини і перенесені у соціяльний світ та підпорядковані службі загалу, мають сповнити важне духове післанництво. Ми глибоко переконані, що жінка має збагатити культуру цінностями свого духа, має внести в суспільне життя своє розуміння добра, краси і справедливости. Ми віримо, що почування, досвіди і воля української жінки це орґанічна складова частина скарбу народньої душі та що її думка, її рада й її чин таксамо потрібні, таксамо необхідні і незаступні для розвитку і визволення нації, як сили мужеського духа.

І саме тому, що віримо в Тебе, Українська Жінко, що віримо в Твої творчі спроможності і Твою велику ролю, вимагаємо від Тебе багато. Саме тому робимо Тебе співвинною за українську дійсність і співвідповідальною за українську майбутність.

Хоч Ти не спричинила сама безпосередньо існуючих злощасних відносин, то всетаки Ти в них співвинна тому, що не протиставишся з належною енерґією причинам, які їх викликали, та не поборюєш тих усіх хиб і болячок, які затроюють і обезсилюють національне життя. Бо що зробила Ти, що робиш, щоби було інакше? Твоя вина в Твоїй слабості, в Твоїй неорганізованості, в браку довіря до себе. Де Твій рішучий, організований відпір проти розбиття і безладдя, що руйнують наш окалічілий національний орґанізм? Що робиш, щоби замирити розсварених синів, братів та привернути між ними почуття живої єдности нації, сильнішої над усі внутрішні противенства? Що робиш, щоби вратувати неоцінені скарби національної енерґії, яка марнується в нас на взаємне поборювання і партійні та особисті колотнечі, — щоби довести до національної консолідації? Що робиш, щоб утримати єдність через кордони, соборність духа нації? Як протиставишся занепадові моралі у внутрішних громадських відносинах? Чи не бачиш, що в душі Твоїх чоловіків вкрадається зневіра, що ломляться ряди, ідуть у розтіч щораз більші гурти? Як протиставишся втомі і дезерції, що охоплюють громадянство? Як можеш інших виховати в гарті духа, коли Ти сама слаба і розбита?

Щоби Ти могла сповнити свою ролю, будемо вимагати від Тебе великої творчої активности і великого довіря до себе. Будемо вимагати від Тебе жертвенности і посвяти. Будемо будити Твоє сумління, картати промахи, активізувати Твої сили, вказувати Тобі шляхи і зясовувати Твоє місце в змаганнях нації.

Ось завдання, яким бажаємо служити.

Мілена Рудницька.

ЯКИЙ ХЛІБ ЇЛИ СТАРИННІ НАРОДИ.

Атени в старину були між іншим славні й тим, що там пекли найліпший та найсмачніший у світі хліб. Атенці називали хліб ріжними назвами, як нпр. вулиці. Так у старих грецьких літописах часто згадується славний Ахілів хліб, Плятонів хліб. Хліб був ріжного роду. Пекли його з пшеничної, ячмінної, житньої та кукурузяної муки. Квасного тіста не все вживали, а селяни пекли на рожні. В Атенах і інших грецьких містах перекупки продавали хліб на базарі. В Римі продавати хліб на базарі було якнайстрогіше заборонено. Спартанці лише при найбільших святочних нагодах їли білий хліб. Зрештою їли лише чорний хліб. Атенці були більше розманіжнені. Вони почувалися нещасливими, коли не мали білого хліба.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

В дописах з коляд просимо не виписувати довгого ряду колядників. Нема місця, щоб вичисляти нераз кількадесять імен малих дітей. Прочитайте собі проголошені в „Свободі" завваги для тих, що пишуть дописи, а які подало ужгородське „Українське Слово" а знатимете причини цього.

М. Д., Честер, Па. — З такими справами треба робити порядок у громаді, а можуть це зробити легко ті, що жертвують.

Ю. Б. — Для поезії не підходяче.

Б. У., Толідо, О. — Що з Вашими річниками? Чи маєте їх?

П. В., Кокбург, Па. — За такими інформаціями удайтеся до парохіяльного уряду в Ню Йорку, а не до нас.

Проф. С. Пельц і Комітет допомоги Лемківщині в Ню Йорку: Даруйте, що не проголосимо подяк. Кождий, що допоміг Вам, зробив добре діло не Вам, а народній справі, а зокрема допоміг Лемківщині. І це повинно бути заплатою. А жертви були проголошені. А як хто був поминений, то можна додатково проголосити.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДЛЯ МУЗЕЮ В ПРАЗІ.

Вислано до Музею Визвольної Боротьби в Празі:

„Юкрейнієн Віклі" (1933): 1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13.

Рік 1934: 1, 12, 14, 17, 22, 23, 40, 49, 50, 51, 52.

„Свобода" з 1933 р.: 199, 200.

Рік 1934: 26, 28, 29, 77, 90, 99, 162, 190, 192, 202, 276, 283, 286, 291, 293, 296, 297, 298, 301, 304, 305.

Григорій Гнатів,
Мідлтавн, Н. Й.

УКРАЇНЕЦЬ ДІСТАЄ ПРИЗНАННЯ ЗА СВІЙ МОДЕЛЬ.

Теодор Маройка, сторож банку „Сентрел Гом Трост Ко." в Елизабеті, Ню Джерзі, член 142 відділу У. Н. Союза в Елизабеті, придумав цікавий причинок до кампанії банку за кращі мешкання. Зробив він модель дому, цебто маленьку відбитку мешкання, котрої одна частина показує дім у запущенім й неладі, а другу поправлену й змодернізовану. Отже модель представляє немовби образ поступу. Одна частина, примірно, показує дім непомальований, друга частина — помальований наново.

Маройка збудував цей модель у вільних від заняття хвилях. Треба йому було на це коло 6 тижнів часу. Модель має 4 стопи ширини, 3 стопи глибини та 3 стопи висоти. Виставлено його в фоєрі банку, де він викликує загальну увагу. Писали про нього й місцеві американські газети. І признають, що модель робить свою роботу, себто зацікавлює людей справою віднови домів. Кажуть, що урядники з Вашингтону приїжджали дивитися на цей модель.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. ім І. Франка від. 241, подає до відома, що наступний мітінг відбудеться в неділю, 3-го лютого 1935 р., о годині 2-гій пополудни в галі української православної парохії. Проситься всіх членів прибути на цей мітінг. Подається до відома, що на 1935 рік вибрано такий уряд: Петро Романович, предс.; Мих. Камфонік, заст. предс.; Василь Липко, кас.; І. Познанський, заст.; Мих. Скибінський, секр. фін.; Мих. Заяць, заст.; Йосиф Галоньшка, секр. рек.; М. Гринчух, заст. Контрольна Комісія: Данило Лукиник, Андрій Горбайчук, Андрій Сусла. Надзирателі хорих: Григорій Стрик і П. Кічак. Дверник: Е. Барилюк. За уряд: — М. Скибінський, секр. рек.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

АНСОНІЯ, КОНН.

Оживлення життя.

Як поглянемо в яке число „Свободи", то знайдемо там завжди щось нового з життя не одного до другого міста. А про нашу Ансонію то рідко коли, здається, хіба раз на рік, коли є Листопадове Свято.

А в Ансонії є багато Українців. І не можна сказати, щоб вони не інтересувались українською справою. Але є ще велике число таких, що не називають себе Українцями, і таких, що хоч себе називають Українцями, то про українські справи не дбають. Та правда та, що тому всьому винна й та обставина, що ми не мали своєї хати; не було де сходитися. А це нас розбивало.

Але від 1933 року вже маємо таку галю при Гай улиці, яку винаймили місцеві Українці під назвою „Український Горожанський Клюб". Від того часу зачалася в нас трохи живіша робота. Тепер майже кождої суботи і неділі відбуваються концерти, представлення, балі й т. п.

До цеї галі приходить кождого вечора громадно й наша молодь на вправи чи на науку українських танків. Молоді студенти заложили собі „Молодечий Клюб", в якім вчаться співу. Вони то виступили на Листопадовім Концерті дня 18 листопада м. р., під проводом о. О. Нижанковського й пані Нижанковської, й здивували старих своїм співом, чистою українською вимовою і своїми деклямаціями. Гарний спів, гарні народні строї й добрий настрій відбився на оплесках, яким не було кінця. З того концерту вислано на інвалідів через Обєднання $72.

Дня 13 січня відсвяткував Горожанський Клюб „Ялинку". На галі виставлено ялинку, чудово прибрану й освітлену. А довкола були розставлені столи, позастелювані білими обрусами, а на них наставили наші жінки всякої всячини. Свято відкрив предсідник Клюбу, гром. Патинок, а молодечий хор відспівав колядки під проводом о. Нижанковського. Потім усі засіли до вечері. Забирали слово члени і члениці. Одні говорили, другі співали. Було що послухати і було з чого насміятись. Потім хор співав ще народні й козацькі пісні. Оце було перше того роду свято в нашій громаді й усім припало дуже до вподоби.

Не забуто теж і за Рідний Край. Зібрано $18.30 і вислано до Обєднання. Жертвували: по $1: Г. Патинок, о. О. Нижанковський, В. Калина, С. Шуран, І. Радзіх, А. Зборівська, А. Концевич, Н. Тута, О. Мерещак, Т. Кулявець; по 50 цнт.: Г. Рубас, О. Патуляк, В. Шуран, Д. Домарецький, І. Хировський, Ю. Лесів, Т. Королишин, К. Шеньгера, В. Гульовський, І. Андрушко, І. Шуран, Б. Мирон; по 25 ц.: Я. Короташ, М. Горбовий, Т. Герчаковський, М. Розтоцька, П. Чегін. Дрібними датками $1.05. Разом зібрано $18.30.

Іван Шуран.

ЛЮДИ, ЩО НЕ СМІЮТЬ НОСИТИ ЦВІТІВ.

В Індії є каста найнижчих паріїв, якими погорджують Індійці. Індієць із вищої касти не сміє навіть доторкнутися парія. Що більше, парій навіть своєю тінню не сміє наблизитися до Індійця з вищої касти. Страшним життям живуть ті погорджені люди. Їм ріжні річи заборонені, поводяться з ними гірше як із худобою. Так нпр. паріям найстрогіше заборонено брати цвіти, застромлювати їх собі в волосся або як прикрасу в одежу. Заборона торкається і жінок з касти паріїв. Паріїв в Індії є трицять міліонів.

ФУНДАТОРИ Й ДОБРОДІЇ.

Музей Визвольної Боротьби України записує всіх жертводавців, що дають пожертви на будівлю Українського Дому в Празі, в т. зв. памятні книги. Ні одна — навіть найменша пожерта — не лишається не занотованою в цих книжках, а імена всіх жертводавців — чи то особи, чи організації та установи — стануть вікопомними в цих записках. Серед памятних книг Музею є дві, в яких зазначуються імена з більшими пожертвами. Це Книга Фундаторів Українського Дому та Книга Добродіїв Музею Визвольної Боротьби України. Перша в срібній, друга в золотій оправі. Фундатором Українського Дому уважається той жертводавець, що дасть Музеєві пожертву не меншу 10 долярів; Добродієм Музею ВБУ стає той, чия пожертва є не меншою 25 ам. долярів. Крім того, Фундаторами й Добродіями вважаються збирачі пожертв (особи й організації), коли назбирають суму двічі більшу, ніж установлену для жертводавців-фундаторів і добродіїв (збирач-фундатор має назбирати не менше 20 дол., а збирач-добродій не менше 50 дол.).

До Памятної Книги Фундаторів та Добродіїв зазначується не тільки імя та назвище жертводавця, але і його життепис та береться світлину. Тому, що не всі Фундатори та Добродії Музею надіслали свої світлини та життєписи, Музей просить надіслати їх по можности небавом. Установи й організації, замісць життєписів, мають надіслати публікації про свою історію та комплєти своїх справоздань, а також світлини своїх керуючих орґанів. Можна сподіватися, що на день відкриття Укр. Дому в Празі обидві ці памятні книги, багато ілюстровані репродукціями світлин, будуть видані й послужать для історії Музею Визвольної Боротьби України й української національно справи взагалі.

Музей сподівається, що в цьому (1935) ювилейному році його десятиліття скількість фундаторів і добродіїв значно зросте, що в Золотій та Срібній Памятній Книзі появляться імена не тільки наших національних організацій та установ, а також і всіх наших заможніших патріотів. І то не для слави, а для добра народу й памяти нащадків.

Пожертви слати на адресу п. Директора Музею проф. Д. Антоновича:

PROF. D. ANTONOVYC
PRAHA-NUSLE 245.
CHECHOSLOVAKIA.

У КРАЇНІ МЕТУЗАЛЕМІВ.

Славний учений Мечніков свого часу приписував довговічність спеціяльному відживлюванню; головно, на його думку, консерве здоровля і життєву енерґію — квасне молоко, зване йоґурт. Таке квасне молоко пють передовсім у Болгарії і там є дуже багато столітних людей. Мечніков пояснював це тим, що йоґурт причиняється до доброго функціонування кишок і шлунка. Інші вчені впевняли, що довговічність не має нічого спільного з тим, чи хтось відживляється квасним молоком.

І справді досліди наукової виправи біольоґічного інституту в Москві, переведені в високогірських округах північного Кавказу, стверджують, що там живуть іще старші люди. Спис старих людей починає 146-літній Мурза-беків, який втішається доброю памятю. Селянка Хулаева, якої чоловік помер на 110-му році життя, має тепер 143 роки, найстарший її син має 90 літ, наймолодший 69. В селі Кумісі, біля Тифлісу, живе так багато 150-літних людей, що це навіть не звертає уваги нікого. Всі ті люди мають добрий зір, слух, працюють, як звичайно.

З ЖИТТЯ АБІСИНІЇ

Ледви перестануть в Абісинії довготреваючі дощі й земля переміниться в цвитучий город, починаються в Абісинії весілля. Цілі дні, а головно ясні ночі переповнені одноманітним бубненням, яке так розлягається, що всі інші звуки зникають.

Ніхто тут не оглядається на сусідів, на це що їм заколочується спокій, бо того, хто має досить невільників, щоби святочні крики та звуки бубнів не вгавали повні три дні, вважають багачем. Гості приходять і приходять, цілими днями варять на отвертому вогні нові й нові страви, а під великим шатром є доволі місця для всіх. Кожного дня вбивають нову штуку худоби на весільну печеню. А наняті співаки й танечниці взагалі не вмовкають. Одначе молода не має нічого з усього того свята. Вона схована в маленькій кімнатці, з якої не сміє вийти. Щойно вечером третього дня виводить її молодий. Жених, окружений приятелями, йде за нею. Стрілянина, танці та плач наймичок провожають молодих.

Кожний Абісинець, який хоче, щоб його шанували, відбуває бодай раз таке весілля. І коли пізніше оснує новий дім, а й давніше жив з жінкою в хаті, то таки відводить до дому дівчину, за яку дорого заплатив рiжними матеріялами, худобою та нараменниками. Жінки мусять слухати своїх батьків і вже 11- або 13-літні мусять без спротиву приняти вишуканого чоловіка, навіть як його ніколи перед тим не бачили. З плачем відходять від братів і сестер і з плачем розлучаються з усіми дома. Та коли подруже не є щасливе й чоловік і жінка згодяться, вистане звичайна заява й подруже зірване. Щодо цього, чоловік і жінка мають однакові права. Колиж чоловік не годиться розвестись, завзята Абісинка йому попросту втікне. Якийсь час укривається в свояків, та звичайно не треває воно довго й виходить удруге замуж, та тепер уже без такої гучної паради. Така зміна відбувається і кілька разів. Справу дітей порішують так, що жінка забирає зі собою наймолодші діти, а чоловік мусить їй помагати, коли не може відіслати її до свояків. Абісинці взагалі дуже радо позбуваються дітей. Головнож багачі лишають діти у родини або знайомих. Багато дітей вмирає наслідком недостаточної опіки. Найбільше пестять маленькі діти, та як лише підростуть, оставляють їх на божу волю й так виховуються. Дитина дістає їсти й що року нову одежу, й це вже вся батьківська опіка.

Абісинці побожні, ходять до церкви, моляться до Ісуса Христа, одначе бояться церковного шлюбу. Таке подруже не так легко зірвати, тому Абісинці радше побираються на основі своїх звичаїв. Подружої вірности тут узагалі не беруть під увагу. Кожна жінка мусить це терпіти, коли її чоловік любиться з її наймичками, а діти так уроджені мають ті самі права, що й діти з законного подружа. Одначе й жінка часто має приятеля, який її потішає, а коли йде до неї, оставляє чоловікови умовлений знак.

КАПІТАН ТАНАМА.

Нераз доводиться чути від Українців: чому ми не змогли вибороти собі волі і гідного місця на землі? Відповідей на це дається багато, та головна причина — гадаю — в тому, що більшість з нас не хотіла віддати себе для служення державницькій ідеї, не вміла бути готовою для цеї ідеї на всі жертви. Коли хочемо здобути перемогу — повинні вчитися прикладів героїчного патріотизму в інших народів, а в першу чергу в Японців.

Відданість Японця своїй батьківщині переходить усякі межі. За свій край він готовий віддати все. Жертвенності Японця для свого народу не всилі дорівняти ніяка з европейських націй. Цікавий приклад японської самопосвяти і героїзму подав у розмові з американськими журналістами бувший російський генерал Яблонський, який займав колись посаду начальника контррозвідчого відділу при головному штабі в Петербурзі.

* * *

В 1901 році до Петербурга прибув як військовий аташе японського уряду капітан Танама. Всім відомо, що військові аташе при амбасадах є нічим іншим, як керівниками шпіонажі, тому російська контррозвідка відразу взяла капітана Танама під свій догляд. І дійсно — він швидко зачав шукати знайомости в ріжних колах, переважно серед старшин і артисток. Російські власти зачали помічати пропажу ріжних документів, установлювано стислу обсервацію кожного кроку капітана Танами і людей, з якими він зустрічався, але нічого компромітуючого знайти не могли.

Саме в тім часі капітан Танама захопився відомою артисткою Ілінською і перебував з нею в ітимному звязку. Ця обставина скоро стала відомою російському штабови, який вирішив ужити Ілінську для своїх цілей. На початку вона відмовлялась, але потім під примусом згодилася. При найближчому побаченню Ілінська поставила капітанови Танами домагання одружитися з нею.

Дарма японський старшина намагався вияснити їй неможливість здійснення цеї вимоги... Як старшина цісарської армії, високого походження, справжній самурай, він не мав права одружитися з чужинкою. Для цього треба було зректися і свого походження і своєї карієри. Крім того такий крок поставив би в скандальне положення його батька, що займав місце одного з головних радників японського імператора. Всі ці аргументи виложив він Ілінській, яка стояла на свому і загрозила прилюдно оголосити їх інтимні відносини.

Вся ця комбінація була придумана російським штабом з ціллю скомплікувати положення капітана Танами і спробувати взяти його шантажем. Для капітана Танами утворилося безвихідне положення. Бо оголошення його відносин з артисткою руйнувало також його карієру, а головно репутацію його родини серед суворих японських суспільних відносин і традицій.

Бачучи, що виходу нема, він звернувся за порадою до ген. Яблонського. Після наради відповідних штабних чинників рішено було від капітана Танами нічого не вимагати, лише зажадати від нього негайного виїзду до Токіо. Скандал чинники російського штабу обіцяли зліквідувати.

Таке припиняє для Танами рішення російський штаб приняв не тому, що не хотів використовувати його скрутного положення, лише тому, що був переконаний, що навіть при умові згоди Танами на таємну співпрацю — всеодно його інформаціям не можна буде довіряти. Така розвязка здивувала самого Танаму. Він спитав:

— І більше, крім виїзду до Токіо, ви від мене нічого не жадаєте?

— Ні!

— Це дійсно все? — питав він знову.

Танама покинув Петербург і в штабі зачали про нього забувати. Коли нараз у грудні 1902 року з черговою дипломатичною почтою з Токіо дістали таємний японський плян захоплення Порт-Артура. Вважаючи, що це японська провокація, на плян у штабі не звернули уваги і поклали його до архиву.

Шість місяців пізніше знов одержано плян, на цей раз окупації Кореї та операції японської армії в південній Манджурії. На це також не звернули уваги. В грудні того року штаб дістав третій плян: операцій над рікою Ял (там пізніше російська армія була найбільше поражена). І на цей раз плян пішов до архиву...

Раптом скоро після цього одержано від російського військового аташе в Токіо телеграму про те, що капітана Танаму викрито в шпіонажі, здеградовано і розстріляно. Ця вістка вслід за цим обійшла всю світову пресу. Випадок зради японського старшини був для всіх незвичайний. Батько Танами — цісарський радник — не мігши пережити страшної ганьби, зробив гаракірі (розпоров собі живіт).

В російському штабі схаменулися. Стало зрозуміло, що автором висланих плянів був капітан Танама. Гарячково закипіла робота! На підставі одержаних японських плянів треба було переробити майже ввесь російський плян очікуваної кампанії. Штаб працював день і ніч, бо війна наближалась і могла вибухнути кожного дня.

Нарешті ось і війна. І щож?! Плян російського штабу, переробленний на підставі інформацій Танами, оказався нікуди непридатним. Бо там, де згідно з пляном мав бути японський полк, стояла японська дивізія; де мала бути одна батерія, стояла ціла гарматня бригада, і так скрізь.

30. квітня 1904 року російська армія була розгромлена над рікою Ялом. Те саме сталося під Мукденом, потім і в Порт-Артурі. Росіяни зазнавали поразки за поразкою. В грудні 1904 року ген. Яблонський був на театрі військових операцій і мав нагоду говорити з одним полоненим японським старшиною. Відразу при розмові спитав він, чи знав старшина капітана Танаму. Японський старшина з піднесенням скрикнув:

— О!.. як же я можу його не знати?! Цеж найбільший національний герой! Імператор нагородив його і його родину ордером Сходячого Сонця...

— ??!!

Генерал Яблонський не міг прийти до себе зі здивування.

— Таж він був арештований за шпіонажу і розстріляний?!

— Так! — відповів полонений старшина... — Він дійсно був здеградований і розстріляний за шпигунство... Але пять місяців після початку війни його честь реґабілітовано. Була офіційно оголошена дійсна причина цеї події. Капітан Танама не був шпигуном, але з його власної ініціятиви і прохання влада обвинуватила його ніби в шпигунстві і присудила до розстрілу, який і був виконаний. Ціль пожертви Танами полягала в тому, щоб на підставі хибних плянів увести російський штаб у помилку й улекшити перемогу японської армії... О! Капітан Танама великий національний герой...

— А його батько?... Знав про це все?...

— Безперечно знав. Після попередньої умови з сином він дійсно скінчив самогубством, бо вважав за найвищу честь віддати своє життя для щастя Батьківщини...

* * *

Питаємо — чи в стані хтось перемогти націю, яка має таких синів і дає такі приклади національної посвяти?

В. Тютюнченко.

Влучний стріл.

— Бачили пані, як я влучно вистрілив?

— Якто? Таж заяць утік?

— Бо то була лише перша пересторога!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

АСТОРІЯ, Л. АЙ., Н. Й.

З весілля на край.

В нашій невеличкій громаді маємо милі несподіванки. От не тільки на місцеву школу, але й на Рідну Школу в краю поверх сотку долярів. На важкий час і малу громаду — сума поважна.

Дня 19-го січня відбувся шлюб одинокої донечки-красавички громадян Лешків, п. Марійки, з п. Джеймсом Гуфом, інструктором військової авіяційної школи.

Старі приятелі п. Лешка і його дружини Анни зійшлися зложити йому желання як старому „Союзовцеви" і чесному громадянинови. При тій нагоді на заклик нашого громадянина, п. Бурдиги, в додатку до „дарунків" зложено ще щедрівку на допомогу визвольній боротьбі. Зложено $10.75, які віддослано до Обєднання.

Жертвували: Д. Бурдига $2, а по $1: В. Тижник, І. Сидор, Анна Бурдига, П. Лешко, Анна Лешко, С. Кривень, М. Беля; по 50 цнт.: пані Опришко і Коринець. Навіть зложили жертву безталанні сиротята по покійним Опришку і слідом за матусею зложили по 25 ц.: Ірина Опришко і Н. Опришко. А малий Михась Лешко зложив і собі 25 ц.

Михайло Беля.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

На Музей.

Пані Ф. Корецька переслала через Обєднання як різдвяний дарунок на Музей Визвольної Боротьби в Празі $5.

АСТОРІЯ Л. АЙ.

Коляда на Рідну Школу.

Діти української школи заколядували на Рідну Школу в краю $31.15, і ті гроші вислано через Обєднання на призначену ціль.

Коляду зложили: дякоучитель Онуфрик, В. Черватюк, К. Кривень, М. Борис, Й. Олійник, Досик, Гринишин, Заровенний, І. Сидор, Борух, Гуменюк, Подольський, Греґович, Бурдига, Климишин, Барнич і Підгірний по $1; Якимісько, Василин і Підгорецький по 75 ц.; Мартин, Заприлюк, Марко, Левенець, Стариновський, Скиба, Черніг, Чимбол, Ґалан, Гарлов, Сененко, Кубарик, Драла, Табака, Михлів, Бобель, Лихач і Савка по 50 центів; Фігурська 40 центів; Лихач, Фединич, Стоколоса, Биковська, Куч, Ліщак, Лабяк, Фігурський і Гончарук по 25 центів; Захарчук 15 цнт., а Дайсак 10 цнт.

П. Барнич.

ВІДОЗВА

ДО БРАТІВ ЛЕМКІВ В АМЕРИЦІ.

Село Ждиня в горлицькім повіті окружене темнотою москвофільства. — В усіх сусідніх селах, таксамо як і в Ждині, є читальні Качковського, які колись були розсадниками русскости — тепер вони протеговані і охоронювані сильними мира цього, тому стали помостом до польонізації, а під оглядом моральним є вони радше „танцбудами" ніж осередками тверезого просвітнього руху.

Свідомі Українці села Ждиня опинилися в незавиднім положенню і за всяку ціну намiряють покласти тревалу основу для праці національного усвідомлення Ждинян і сусідів і хотять за порадою старшого емігранта, нашого родимця гром. Дениса Голода з Порт Джервіс, Н. Й., приступити до будови Народнього Дому „Просвіти" в Ждині. І тому уклінно просять українські організації в Америці, як теж усіх наших громадян, а зокрема Братів Лемків, взяти під увагу ситуацію, в якій знайшлася Лемківщина по номінації окремого епископа, — теперішню кризу і натиск на українські установи на Лемківщині, і уділити підписаному комітетови більшу грошеву підмогу на побудування Народнього Дому „Просвіти" в Ждині, який мав би стати осередком просвітнього і культурного життя місцевих громадян і сусідніх сіл.

В Ждині, дня 14. січня 1935.

Печатка парохіяльного уряду і підписи:

о. Володимир Ардан, місцевий парох; **Теодор Дзямба**, Теодор **Єдинак**, **Павло** Капітула.

НЕЗАҐНУЗДАНИЙ ТАРЗАН. (175)

Без зброї й безпорадний, бо місце, де його Тарзан покинув, видно було зовсім незнане, поручник Сесил чув, що він мусить у джунглях загинути. А всетаки йому якось було тяжко повірити, щоб його недавній товариш пригоди міг його так легко покинути.

„Жінки перші — підчас морської катастрофи — і в любови", думав він собі гнівно, переконаний, що загадочна дівчина, що привела була малпи на ратунок йому й Тарзанови, була Тарзановою любкою. „Все інше краще, як умерти тут з голоду", говорив він, починаючи йти в гущу.

Але він боровся з гущею тільки кілька кроків, коли наґло Тарзан зіскочив перед ним з дерева, як малпа. Усміхаючися на здивований вираз поручника, Тарзан сказав: „Я вернувся, приятелю. Я мусів наперед відвести дівчину. Її щось сильно непокоїть.

„Це певно через те, що нас вирвала з рук тих людоїдів", сказав Тарзан. Роджер не сказав нічого на це, але подякував свому товаришеви за те, що прийшов йому тепер на ратунок. „А що далі?" — питався він. „Далі", відповів Тарзан, „далі вам прийдеться зробити щось таке, що вам певно не злюбиться, але іншої ради на це нема".